

FELSEFİ DANIŞMANLIĞI “FELSEFİ” YAPAN NEDİR?

İlker ALTUNBAŞAK*

ÖZ

Felsefi Danışmanlık, 1981 yılında Almanya’da Gerd Achenbach tarafından başlatıldı. Çok geçmeden de Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere ve Amerika’da eski bir geleneğin yeni versiyonu olan bir felsefe yapma tarzı ve danışmanlık uygulaması olarak benimsendi. Felsefi danışmanlar, böyle bir felsefe yapma tarzının meşruiyetini felsefe tarihindeki benzer uygulamalarla temellendirirler. Onlara göre, Sokrates’ten başlayarak, Platon, Epikuroşçuluk ve Stoacılar da bu felsefe tarzının izleri görülür. Felsefi danışmanlar, felsefenin bir danışmanlık uygulaması olabileceğiyle ilgili iddialarını, hayatta karşılaştığımız sıkıntı ve sorunların birçoğunun felsefi olduğu tezine dayandırmakta. Felsefi danışmanlara göre, sorunlarımız hayatın bize sorduğu felsefi sorulardır. Bu soruların cevaplarına da ancak felsefe yaparak ulaşabiliriz. Bir sorunun karşısında takındığımız tavır, verdiğimiz tepki bizim zaman içinde oluşmuş felsefi anlamamızdır. Dolayısıyla, felsefi anlamamanın irdelenmesi, su üstüne çıkarılması aynı zamanda sorunların nedenlerine de ulaşmamızı sağlar. Bu bakış açısı, bir yandan da felsefi danışmanlığı alternatif bir danışmanlık türü yapar. O halde, felsefi danışmanlığın, alternatif olduğu psikolojik danışmanlıktan farkı nedir? Felsefi danışmanlar için bu sorunun cevabı bu yeni danışmanlık türünün “felsefi” olduğudur. Fakat bu da başka bir soruyu sordurur: Felsefi danışmanlığı “felsefi” yapan nedir? Çalışma bu soruya cevap verdiği tezini taşıyor.

Anahtar Kelimeler: Felsefi danışmanlık, neden felsefi, felsefi yapan özellikler

What Makes Philosophical Counseling “Philosophical”?

ABSTRACT

Philosophical Counseling was introduced in 1981 by Gerd Achenbach in Germany. Before long, as a new version of an old tradition, it was adopted in Germany, France, the Netherlands, England and the United States as a new way of philosophizing and a counseling practice. Philosophical counselors base the legitimacy of such a way of philosophizing on similar practices in the history of philosophy. According to them, starting from Socrates to Plato, Epicurean and Stoics, traces of this philosophizing style are seen. Philosophical counselors’ claims concerning the fact that philosophy can be a counseling practice are based on that many of the problems we face in life are philosophical. According to them, our problems are the philosophical questions that life asks us. The answers to these questions can only be achieved through philosophy. The attitude we take in the face of a problem and our reaction is our philosophical understanding that has formed in time. Therefore, the study of philosophical understanding allows us to reach the causes of the problems. This perspective, on the other hand, makes philosophical counseling an alternative counseling practice. So, how does philosophical counseling differ from its alternative psychological counseling? For the philosophical counselors, the answer to this question is that this new type of counseling is itself philosophical. But this answer brings about another question: What makes philosophical counseling “philosophical”? The thesis of the study is that it has answered this question.

Key Words: Philosophical Counseling, the reason why it is philosophical, the features making it philosophical

* İstanbul Arel Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi

FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi) FLSF (Journal of Philosophy and Social Sciences)
2019 Bahar, sayı: 27, ss. 409 - 426 Spring 2019, issue: 27, pp.: 409 - 426
Makalenin geliş tarihi: 24.01.2019 Submission Date: 24 January 2019
Makalenin kabul tarihi: 06.04.2019 Approval Date: 6 April 2019
Web: <http://flsfdergisi.com/> ISSN 2618-5784

Giriş

Felsefi Danışmanlık, ilk kez, Avrupa’da, 1981 yılında Gerd Achenbach’ın tarafından başlatılan yeni bir felsefe yapma tarzıdır. Achenbach, 1982 yılında sadece on üye ile ilk felsefi danışmanlık derneğini kurdu. Almanya’daki çalışmalar çok geçmeden Hollanda’da ilgi çekmiş, 1984 yılında Amsterdam Üniversitesinde okuyan bir grup felsefe öğrencisi, Gerd Achenbach’ın da etkisiyle kendilerini felsefi danışmanlık konusunda geliştirerek, felsefi danışmanlıkla ilgili çeşitli kuramsal konuları tartışmaya başlamışlardır. Şu anda Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsrail ve Amerika’da felsefi danışmanlık kuruluşları etkinliklerini sürdürmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde felsefi danışmanlar, akademik bir kuruluş olan *The American Society for Philosophy, Counseling, and Psychotherapy* (ASPCP), mesleki kuruluşlar, *The American Philosophical Practitioners Association* (APPA) ve *The American Philosophical Counseling Association* (APCA) bünyesinde çalışmalarına devam etmektedirler. İlk uluslararası felsefi danışmanlık konferansı 1994 yılında Kanada’da British Columbia Üniversitesinde yapılmıştır.

410

Felsefi danışmanlar için sorunlarımız, aslında hayatın bize sorduğu felsefi sorulardır. Kate Mehuron, felsefe için “hayatla kurulan bir diyalog” der.¹ Kişisel sorunlarımızın temelinde yatan da: bizim bu sorulara verdiğimiz cevaplardır çünkü cevaplarımız bizim hayat felsefemizdir. İşte bu düşüncelerle yola çıkan felsefi danışmanlar için, felsefi danışmanlık, her günkü yaşamını sürdüren sıradan insanı, sıkıntı ve sorunlarıyla baş etmesinde güçlü kılmak adına, felsefeyle buluşturma eylemidir. Üstelik de felsefe tarihi açısından yeni de değildir.

Felsefi danışmanlık, eski bir felsefi geleneğin devamı olarak düşünülebilecek yeni bir felsefe yapma tarzıdır. Örneğin, Sokrates, kendisine ait bir sorgulama tekniğiyle, felsefi danışmanlık bir yana, günümüzde psikolojik terapilerde kullanılan bir sorgulama biçiminin, ‘Sokratik Sorgulama’ tekniğinin isim babasıdır. Sokrates Agaro’da² karşılaştığı Atinalılarla, gündelik hayatlarını ilgilendiren konularda *felsefe yapar* ve onları, doğru bilgi olarak kabul ettikleri üzerinde yeniden düşünmeye yönlendirir, düşüncelerinin geçerliliğini yine onlara sorgulatırdı. Günümüz felsefi danışmanları tarafından da benimsenen bu soru sorma tekniği ile

¹Kate Mehuron, “*Supervision and Case Notes in Philosophical Counselling Practice.*” *Philosophical Practice: Journal the American Philosophical Practice Association*, 2009, Sayı 4(2) 467-474.

² Antik Yunan kentlerinde, şehirle ilgili politik, dini, ticari her türlü faaliyetin gerçekleştiği, tüm kamu binalarının etrafında sıralandığı halka ait geniş açık alan.

Sokrates, modern felsefi danışmanlık uygulamalarına öncü olmuş filozoflar arasında anılmaktadır.³ Yine, felsefi danışmanlık uygulamaları olarak nitelendirebileceğimiz örneklerle Eskiçağda, Yunan ve Roma felsefelerinde karşılaşırız. Kinikler, Stoacılar veya Epikuroşçular felsefeyi soyut kuramlar bütünü olmak yerine, yaşama sanatının öğretilmesi olarak görürlerdi.⁴ Söz konusu felsefe okullarının öğretilerini benimsemiş filozoflar, öğrencilerine ve çevrelerindeki diğer kişilere acıdan kurtulup mutluluğa ulaşacakları bir yaşam biçimi önerdiler. Amaçları, insanlara hem düşünmelerinde ve hem de hayatlarında rehberlik edecek bir yöntem öğretmekti.⁵ Bu çerçevede bireyleri doğru bir yaşam biçimine yönlendirmek ve onlara kişisel ‘sıkıntı/sorunlarıyla’⁶ nasıl baş edeceklerini öğretmeyi amaç edinen Eskiçağ felsefe okulları felsefi danışmanlık uygulamalarının ilk örnekleri olarak düşünülebilir.⁷ Bunun yanı sıra, bazı felsefi akımların, psikolojideki çeşitli terapi yaklaşımlarına kaynaklık etmesi, örneğin, kaynağını Varoluşçu Felsefe’den alan Varoluşçu Terapi, Gestalt Terapisinin fenomenolojik ve Rasyonel Emotif Davranış Terapisinin Stoacı temelleri⁸ felsefinin alternatif bir danışmanlık türüne temel oluşturabileceği konusunda felsefi danışmanları yüreklendirmiştir. Evet, felsefe eskiden olduğu gibi bugün de bireyin günlük hayatında karşılaştığı ‘sıkıntı/sorunların üstesinden gelmede ona yol gösterici olabilir; ama nasıl? Başka bir deyişle, felsefe, bütün o kavramsal ve kuramsal ağırlığıyla, insanların kişisel ve toplumsal ilişkilerinde yaşadıkları sıkıntılar, hayatın her aşamasında karşılaşılabilecek bunalımlar, aile içi çatışmalar veya herhangi bir konuda yaşanan karar verme zorlukları gibi bizzat hayatın içinden somut sorunlarla nasıl

³ Sokrates’in muhatabını duraksatması, şaşırtması ve kendi söylediği üzerine düşündürmesi, o ana kadar bir konu hakkında doğruluğundan emin olduğu düşünce ve inançlarında şüpheye düşürmesi ve bir eleştiri süreci başlatması bakımından yönteminin modern felsefi danışmanlıkla benzerlikler içerdiğini söylemek mümkündür.

⁴ Pierre Hadot, *Philosophy as a Way of Life*. Oxford 1995, Blackwell Publishers.

⁵ Pierre Hadot, *Yaşam İçin Felsefe*. Çeviren: Kağan Kahveci, İstanbul 2012, Pinhan Yayıncılık.

⁶ Metin içinde *sıkıntı/sorun* kelime çiftiyle çok sık karşılaşılacaksınız. Alanda Türkçe’de çoğu zaman *sorun* kelimesiyle ifade edilen/edilebilen durumlarda bazen İngilizce *predicament* bazen *problem* kelimeleri hatta zaman zaman da her ikisi de kullanılıyor.

⁷ Ran Lahav, R. and Maria da Venza Tillmanns, *Essays On Philosophical Counseling*. Lanham 1995, s.ix-xiii, University Press of America.

⁸ Michael Schefczyk, *Philosophical counselling as a critical examination of life-directing conceptions*. R. Lahav and M. Tillmanns (eds) *Essays on Philosophical Counseling* içinde (ss.75-84) Lanham 1995: University Press of America.

ilişkilendirilebilir? Başka bir açıdan kavram felsefesi ile yaşam felsefesi arasındaki gerilim nasıl giderilebilir?

Felsefi danışmanlara göre bütün yapılması gereken, felsefeyi hayatın içindeki insanla buluşturmak, onun hayatında felsefeye bir yer açmaktır. Bunun için de çok uzun bir zamandır öncelikli olarak kuramsal çalışmalara yönelen ve akademik bir disiplin haline gelmiş olan felsefeyi içinde bulunduğu o ‘Fildişi Kule’den, yaşama uğraşı içindeki insanların arasına indirmek, geçmişte olduğu gibi, felsefe yapmanın aynı zamanda bir yaşam tarzı olduğunu hatırlamak, onun ‘tesellisini’ tekrar canlandırmak ve hayata geçirmek gerekmektedir. Bu da felsefe içinde ancak yeni bir *felsefe yapma* tarzı ile başarılabilir. İşte bu yeni felsefe yapma tarzının, felsefi danışmanlığın da vaadi budur. Felsefi danışmanlığın bakış açısından felsefi düşünce ve insanın yaşamı birbirinden ayıramaz. Felsefe kadim meselelerinin hakkında kuramlar oluşturmak çabalarının yanı sıra, artık yaşamla da süregiden bir diyalog olduğunu hatırlamalıdır.⁹ ‘Felsefi söylem mi’ yoksa ‘felsefenin kendisi mi’, bir başka deyişle, kavram felsefesi ile yaşam felsefesi arasındaki seçimlerini ikinciden yana kullanan felsefi danışmanlar için *felsefe yapmanın* amacı, kuramlar ileri sürmek, felsefe tarihindeki sorulara cevaplar aramak veya yalnızca akademik felsefenin içinde olanların bilgi sahibi olduğu veya anlayabilecekleri tartışmaları sürdürmek değildir. Felsefi danışmanlar *felsefe yapmayı*, bireylerin anlam ve düşünce dünyalarında gönüllü bir yolculuk, bir arayış, onların yaşam-dünyalarını ilgilendiren değerler, değer-atfetmeler, anlam üretmeler, kavramsal çerçeveler, eylem kalıpları, inanışlar, kavrayışlar, davranışlar, tutumlar, kararlar, kısaca *dünya-hayatgörüşlerinde*¹⁰ yine kendilerinin etkin olarak rol aldığı, ortak olduğu bir değişim süreci olarak düşünürler. Bu tür bir felsefe yapma tarzı, aynı zamanda, felsefi

⁹ Ran Lahav, *Philosophical Counseling and Existential Therapy: On the Possibility of a Dialogue between the Fields*. Journal of the Society For Existential Analysis, 1997, 9, 129-145.

¹⁰ ‘Dünyagörüşü’ veya ‘dünya-hayat görüşü’ kavramları üzerinde biraz durmak gerekiyor. ‘Dünyagörüşü’ kavramı alanın en üretken felsefi danışmanlarından biri olan Ran Lahav’a ait. Fakat, bu kavram “benim dünyagörüşüm” veya “yazarın dünyagörüşü” gibi ifadelerde dilimizde dar kapsamda ideolojik bir mana da taşır. ‘Dünyagörüşü’ kavramının tanıdık dar ideolojik yüklerinin dışında başka alternatifleri olabilir miydi? ‘Hayatgörüşü, hayat anlayışı, hayat düşüncesi, yaşamgörüşü düşüncesi gibi. Fakat bir yandan da asıl metne sadık kalmak gerekirdi. En sonunda James A. Tuedio’nun felsefi danışmanlıkla ilgili bir konferansta (Philosophical Counseling as a Window, California State University, 1998) yapmış olduğu bir konuşmasında (Philosophical Counseling as a Window on The Abstract Realities of Everyday Life) kullandığı ‘hayat-dünya (life-world) kelime çifti kavramın bizde uyandırdığı anlamı genişletebilirdi. Fakat Lahav’a ait bölümlerde yine mümkün olduğunca ‘dünyagörüşü’ kavramı kullanılacak.

danışmaların ‘danışmanlık yöntemi’ hakkında da bize ilk ipuçlarını verir. O halde, felsefi danışmanlığın farklı bir felsefe yapma tarzı ve hatta alternatif bir danışmanlık türü¹¹ olabileceği iddiasını taşıdığını ileri sürebilir. Fakat bir yanda da, zaten başarıyla uygulanan ve danışmanlık çalışmalarını da tekelinde bulunduran psikolojik danışmanlık/psikoterapi var. O halde felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlığa alternatif olarak “ben de varım” diyorsa, bir danışmanlık pratiği olarak bu yeni felsefe yapma tarzını farklı kılan nedir? Felsefi danışmanların bu soruya ilk cevabı, bu danışmanlık türünün ‘felsefi’ olduğudur. Ama bu cevap da hemen başka bir soruyu akla getirir; o zaman felsefi danışmanlığı ‘felsefi’ yapan nedir? İşte, çalışma tam da bu soruya cevap arıyor.

Felsefi Danışmanlığı “Felsefi” Yapan Nedir?

Bu danışmanlık türü neden ‘felsefi’dir? Başka bir deyişle, adının başındaki ‘felsefi’ kelimesiyle alternatif bir danışmanlık türü olma iddiasındaki felsefi danışmanlığı ‘felsefi’ yapan nedir? Felsefi danışmanlar için felsefi danışmanlığı felsefi yapan onun bir *felsefe yapma* etkinliği olmasıdır. Danışmanlık sürecinde danışan ile danışman *felsefe yaparlar*. Felsefi danışmanlık sürecinde danışan ve danışman arasında gerçekleşen diyalog için, alanda, *felsefe yapma* kavramının kullanılması dikkat çekicidir. Felsefi danışmanlar ‘felsefe’ kelimesi yerine kelimenin fiil hali *felsefe yapmayı* özellikle kullanırlar. Bundan amaçları, felsefi danışmanlık sürecinde danışanlara ne yapmaları, nasıl davranmaları, ne gibi bir yol izlemeleri gerektiğiyle ilgili onlara yol gösterecek, önceden düşünülmüş, tasarlanmış hazır reçetelere veya bazı hazır felsefi öğretilere başvurulmadığını vurgulamaktır. Felsefi danışmanlık bağlamında *felsefe yapmak*, bireylerin *dünya-hayatgörüşlerinin* eleştirel bir biçimde sorgulanmasıdır. Danışman ile danışan arasında yapılan felsefenin içeriğini bütün yönleriyle danışanın yaşam-dünyası oluşturur.

Danışman ile danışanın felsefe yapması büyük ölçüde bir felsefi danışmanlık uygulamasında gerçekleşen ve danışanın kendini sorguladığı felsefi *kendini soruşturma* (philosophical self-investigation) sürecinde hayata geçer. Bu süreçte, danışan, danışmanın ona sağladığı çeşitli düşünme araçlarının oluşturduğu felsefe yapma ortamında kendini sorgular. Sorgulanan, danışanın *sıkıntı/sorunlarına* kaynaklık ettiği düşünülen

¹¹ Shlomit C. Schuster, *Philosophy Practice: An Alternative to Counseling and Psychotherapy*. London 1999, Praeger

dünyagörüşü,¹² *sistem/ilkelere*,¹³ *yaşam soruları*¹⁴, *yaşam ilkeleri*¹⁵ veya *hayatı yönlendiren kavrayışlarının*¹⁶ onun yaşam deneyimlerinde ortaya çıkan, hayatı kavrayışı, anlam dünyası, anlamlandırmaları, değer atfetmeleri, içinde yaşadığı toplumun kültüründen edindiği ve kendi kişisel özellikleri çevresinde oluşan, zamanla değişebilen, kendisine de gizli kalmış bütün düşünce kalıpları, varsayımları veya önyargılarıdır. *Felsefe yapma* veya *felsefi kendini soruşturmanın* amacı, danışanın bu soruşturma sonucunda yeni *felsefi kendini anlama*¹⁷ (philosophical self-understanding) ve *kendi hakkındaki bilgiye*¹⁸ (self-knowledge) ulaşmasıdır.

Felsefi kendini soruşturma sürecinde, tıpkı Sokrates'in yüzyıllar öncesinde yaptığı gibi kavramlar sorgulanır. Danışan kavramlarla/kavramlarıyla hesaplaşır. Şöyle ki, kişinin ailesi, kendisi ve mesleği ile ilgili sorunlar veya kişinin etik ve varoluşsal soruları, bir felsefi danışmanlık uygulamasında "arkadaşlık nedir?", "kişinin ailesine, arkadaşlarına veya mesleğine olan sevgisinin anlamı nedir?", "kişinin ailesine ve çevresine olan ahlaki yükümlülüğü ne anlama gelir?" gibi kaynağını deneyden almayan, kişisel olmayan, genel kavramsal analizler, aslında kısaca en doğru şekliyle 'doğru sorulmuş felsefe sorularıyla' ele alınır. Bu felsefe yapma etkinliğinde Felsefi danışmanlıkta danışan özerkliği vazgeçilmez koşuldur; danışman ve danışan eşit iki taraf olarak birlikte *felsefe yaparlar*.¹⁹ Felsefi danışmanlar belirli bir kuram, yöntem ve deneysel olarak belirlemiş hazır reçetelere, örneğin: 'DSM'²⁰ lere başvuramazlar ve danışanları tedavi

¹² Ran Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), *Essays on philosophical counseling* içinde (s. 3-24). New York 1995: University Press of America.

¹³ Ben Mijuskovic, *Some reflections on philosophical counseling and Psychotherapy*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), *Essays on philosophical counseling* içinde (s.85-100). New York 1995: University Press of America.

¹⁴ Anette Prins-Bakker, *Philosophy in marriage counseling*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Ed.), *Essays on philosophical counseling* içinde (s.135-151). New York 1995: University Press of America.

¹⁵ Nermi Uygur, *Bunalımdan Yaşama Kültürü*. İstanbul 2006: YKY.

¹⁶ James A. Tuedio, "Philosophical Counseling As A Window On The Abstract Realities Of Everyday Life" California State University 1998, Stanislaus Philosophical Counseling as a Window bildirileri

¹⁷ Ran Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* Journal of Applied Philosophy 1996a, 13, 259-78.

¹⁸ David A. Jopling, *Philosophical counselling, truth and self-interpretation*. Journal of Applied Philosophy 1996, 13, 297-310.

¹⁹ Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. s. 3-24.

²⁰ Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Amerikan Psikiyatri Birliği

etme, normale döndürme gibi bir görev ve sorumluluk üstlenmezler.²¹ Bir başka deyişle, birincil hedefleri psikolojik danışmanlık anlamında ‘terapi’ değildir. Danışanın kendini sorgulama sürecinin sonucunda ulaşılmak istenen bilgeliğin bir yan ürünüdür. Bu da felsefenin ‘bilgelik sevgisi’ olmasından kaynaklanır. Bilgeliği, felsefi danışmanlık bağlamında kişinin ‘kendini aşması’ olarak tanımlayan felsefi danışmanlık, kişinin yalnızca içinde bulunduğu durumla değil (sıkıntılarının belli süreç sonunda giderilmesi anlamında terapi) gelecek yaşantısıyla ilgilidir.²² Felsefi danışmanlar, yaşanan sorunların hayatın bize sorduğu felsefi sorular olduğuna ait düşüncelerinden kaynaklı olarak, sorunların bitmeyeceğini, önemli olanın onlarla yaşamayı öğrenmek olduğunu, bunun yolunun da hayatta ‘bilgelikten’ geçtiğini savunurlar. Bu da felsefi danışmanlığı, diyalog yoluyla danışanın kendini tanımasına, kendi kendine tanı koymasına olanak sağlayan açık-uçlu bir sorgulama haline sokar.²³ Bu sorgulama sırasında danışman danışanın düşüncelerini kendisi için ‘apaçık’ kıldığı bir ortamı danışan ile birlikte oluşturur.²⁴ *Peki, felsefi kendini soruşturma nasıl bir soruşturmadır ve soruşturulan nedir? Hangi açıdan felsefi kendini soruşturma ‘felsefi’dir?* Bu sorunun cevabı aynı zamanda felsefi danışmanlığın kuramsal çerçevesini çizmesi, kendini yeni bir danışmanlık türü olarak kabul ettirmesi ve varlığını sürdürebilmesi açılarından da son derece önemlidir. *Felsefi kendini soruşturmanın* felsefi danışmanlığı diğer danışmanlık türlerinden farklı kılan üç özelliği vardır ve *felsefi kendini soruşturma* olmak bakımından bu üç özelliğe sahip olması gerekir. Bunlar: 1) *felsefi kendini soruşturma* ‘eleştirel’dir; 2) deneysel (empirik) değildir; 3) gizli olandan değil, açık olandan, bilinenden hareket eder.

Felsefi kendini soruşturmanın ‘eleştirel’ olması ne demektir? Felsefi kendini soruşturmanın hedefi, danışanın *dünya-hayatgörüşünün* kendisi için *apaçık* kılınmasıyla, kendinin farkına varması, kendini tanıması “ben buymuşum”, hatta biraz da şaşkınlık ifadesi vermek istersek “meğerse ben buymuşum” diyebilmesidir. Bunu gerçekleştirebilmek için de kişinin

²¹ Mijuskovic, *Some reflections on philosophical counseling and Psychotherapy*, s.85-100.

²² Ran Lahav, *Philosophical Counselling as a Quest for Wisdom*. Practical Philosophy 2001, 4, 1, 6-18.

²³ Shlomit C.Schuster, *On Philosophical Self-Diagnosis and Self-Help: A Clarification of the Non-Clinical Practice of Philosophical Counseling*. The International Journal of Applied Philosophy 1998 12, 1, 37-50.

²⁴ Gerd Achenbach, *Philosophy, philosophical practice, and psychotherapy*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), *Essays on philosophical counseling içinde* (s.61-75). New York 1995: University Press of America.

ailenin, çevresinin ve kendisinden de kattıklarıyla kendi için oluşturduğu, doğruluğuna ve nasılsa öyle olması gerektiğine inandığı düşünce kalıpları, yaşamın her yönünü ilgilendiren ilkeler, kabuller, önyargılar ve kavramlar dünyası danışman ve danışan arasında gerçekleşen *felsefe yapma* sürecinde eleştirel bir biçimde ele alınır. Fakat bu ele alış biçiminin ‘eleştirel’ olması, danışanın yalnızca dünya ve hayatla ilgili düşüncelerinin farkına varması, bunları görmesi “demek ben böyle düşünüyordum” demesinin, yani yalnızca bir betimleme süreci olmasının ötesinde bir şeydir. *Felsefi kendini soruşturmayı* asıl ‘eleştirel’ kılan, kişinin hayatı ve dünyayı kavrayışını oluşturan parçaları, düşünce ve mantık dokusunu ve en önemlisi de bunların hepsinin altında yatan sistemi ortaya çıkarması, anlaması ve çözümlemesidir²⁵ Lahav’ın, *felsefi kendini soruşturmanın* ‘felsefi’ olması için ileri sürdüğü ‘eleştirel’ olma özelliğinin sağladığı durumu, Blass, *apaçık kılma* (clarification) kavramıyla bir felsefi danışmanlık kavramı olarak ortaya koyar.²⁶ Bir felsefi danışmanlık kavramı olarak *apaçık kılma* sürecinde kişi varoluşunun düşünsel boyutunu ortaya çıkarır. Düşünce ve uygulamada onu etkileyen varsayım ve kabullerini artık görmeye başlar, yaşamıyla iç içe geçmiş, yaşamında örülmüş, dile getiremediği, kendisi için de saklı kalmış dünya-hayata ilişkin kavramlaştırmaların, kavrayışların, değer atfetmelerin ne olduğunu, kendisi için ne ifade ettiğini, belki de ilk defa gerçekten anlar. Kendini kendi için aydınlatır; ‘berrak’ hale getirir.²⁷

416

Felsefi kendini soruşturmanın ‘deneysel’ olmaması nedir? Felsefi kendini soruşturma, genel olarak bütün felsefi soruşturmalarda olduğu gibi, birincil olarak deneysel (empirik) veri veya bilgiden uzak durur.²⁸ *Felsefi kendini soruşturma* sonucunda varılan bilgiler saf düşünme ürünüdür. Danışan ve danışmanın birlikte yaptıkları felsefe sonucunda yalnızca danışan için geçerli olan bilgidir. Örneğin, danışanın farklı kabul veya varsayımları arasındaki mantıksal ilişkileri veya bunların birbirleriyle çelişip çelişmediğini araştıran felsefi bir soruşturmada, deneysel araçlar veya gözlemler örneğin: psikolojik testler kullanılmaz.

Felsefi kendini soruşturma danışanın sorunlarının altında yatan psikolojik süreçleri ‘duygu durumlarını’ kendisine konu edinir mi? Kişinin içinde gizli psikolojik süreçler ve duygu durumları, kendini ve yaşamı nasıl

²⁵ Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* s. 259-278.

²⁶ Rachel B.Blass, *Philosophical counselling and Zen: On the possibility of Self transcendence*. Journal of Chinese Philosophy 1996a, 23, s.277-90.

²⁷ Blass, *Philosophical counselling and Zen: On the possibility of Self transcendence*, s. 280-281.

²⁸ Lahav, Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* s. 262-263.

kavradığına neden olan (eğer varsa) psikolojik süreçler ki bunlar psikolojinin işidir, *felsefi soruşturmanın* alanına girmez. *Bir felsefi kendini soruşturmanın* ‘felsefi’ sayılması için öncelikle danışan için açık olandan, bilinenden işe başlaması gerekmektedir. Felsefi danışmanlık bağlamında *felsefi kendini soruşturma*, danışanın yaşam ve dünyayı nasıl kavradığı ve bunlara ilişkin nasıl bir anlayış geliştirdiği üzerine odaklanır. *Felsefi kendini soruşturma* kişinin dünyayı anlamasının içeriğini, kavramsallaştırmalarını, kendisi için kurduğu ilkeleri ve inançları konu edinir.

Buraya kadar hangi açıdan felsefi kendini soruşturma ‘felsefi’dir sorusuna cevap olarak bir felsefi kendini soruşturmaya ‘felsefi’ yapan ölçütler belirlendi. Özetle, bir felsefi danışmanlık uygulamasında, felsefi kendini soruşturma kişinin *dünya- hayatgörüşünün*, deneysel olmayan ve psikolojik süreçleri içermeyen bir soruşturmasıdır.

Peki, felsefi kendini soruşturmanın nesnesi nedir? Farklı yaklaşımlar incelendiğinde felsefi kendini soruşturma sırasında felsefi danışmanların üç soruşturma alanı üzerinde odaklandıklarını görüyoruz. Bir grup felsefi danışman, *felsefi kendini soruşturmanın* nesnesinin yalnızca danışanın açıkça ifade edebildiği düşüncelerinin olabileceğini veya olması gerektiğini savunmaktadır. Buna göre bir felsefi danışmanlık uygulamasında gerçekleşen *felsefi kendini soruşturmanın* ana konusu danışanın dile getirebildiği görüşleri, düşünceleri, kavramsallaştırmaları, yaşam anlayışı, yaşamı kavrayışı, her konudaki yargıları, değerlendirmeleri veya kabuller dünyasıdır.²⁹ *Felsefi kendini soruşturma*, danışanın bilinçli bir şekilde kelimelere dökemediği düşüncelerinin çözümlemesidir. Bu yaklaşımın gerekçesi, felsefi danışmanlığın, kişinin bilinçaltında yatan nedenlerden, onun duygu durumlarından veya kişide gerçekleştiği kabul edilen psikolojik mekanizmalardan kaynaklanan sorunlardan- ki bunlar psikolojinin konusudur- uzak durması gerektiğidir.³⁰ Fakat bu yaklaşım, kaçınılmaz olarak felsefi danışmanlığın çalışma alanını daraltmakta, felsefeyi yaşamın yalnızca belirli bir parçasıyla ilişkilendirmektedir. Şüphesiz yaşadığımız bütün sıkıntılar, kaygılar, korkular, ikilemler yalnızca yanlış akıl yürütme veya işlevsiz düşüncelerin, önyargıların veya kişinin mantık dokusunun ürünü olarak ortaya çıkmaz. İnsanlar umutları, istekleri, arzuları, hayalleri ve varoluşlarının parçası duygularıyla vardırılar. Böyle olunca da bazı felsefi

²⁹ Eite P.Veening, *Metalogue in philosophical counseling*. Read at the First International Conference on Philosophical Counseling, The University of British Columbia. July, 1994.

³⁰ Lahav, Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* s. 264.

danışmanlar felsefi kendini soruşturmanın konusunu kişinin bilinçaltında olanları da içerecek şekilde genişletmeyi önermişlerdir.³¹

Felsefi danışmanların *felsefi kendini soruşturmanın* nesnesi olarak seçtikleri ikinci alan danışanın düşünce sistemini, danışanın farkında olmadığı birtakım etkenlerle ilişki içinde meydana çıkarmak ve sorgulamaktır. Danışanın düşünce ağı, bu düşüncelerin neler olduğu, birbirleriyle nasıl ilişkili oldukları ve tutarlı ve mantıklı olup olmadıkları soruşturulur. Bu yaklaşımın yukarıda açıklanan ilk yaklaşımdan farkı, söz konusu düşünce sisteminin, yalnızca bilinçli olarak dile getirilen düşüncelerden daha fazlasını içeren yanlarıyla ele alınmasıdır. Bunun için de bu ikinci yaklaşımda, *felsefi soruşturma* danışanın farkında olmadığı için dile getiremediklerini soruşturmayı önerir. Örneğin, karşı cinsle arkadaşlık etmekten veya evlilikten kaçınan bir erkeğin bu tutumu, felsefi danışmanlık kapsamında, *felsefi kendini soruşturmanın* odağına alınması ile bu kişide kadınlarla ilgili altta yatan, kendisinin de bilmediği, örneğin: kadınların öngörülmez veya güvenilmez olduklarına dair bazı önyargıları su üstüne çıkabilir. Bilinçaltındaki bu gibi düşünceler, onun kadınlardan neden uzak durduğunu açıklayabilir ve danışanın kadınlara yönelik bu önyargıların mantıklı bir temelden yoksun olduğunu görmesini sağlayacak bir *felsefi soruşturma* ile de danışan durumunu daha akıllıca değerlendirmeye başlaması, sorunun çözümü için atılmış bir adımdır. Fakat bir yandan da aynı yaklaşım çeşitli bilişsel psikoterapiler için de geçerlidir. Düşüncelerin kişinin psikolojik durumuyla da ilişkili olduğu düşünülduğünde, bu yaklaşımın yapmak istediği aynı zamanda felsefi danışmanlığın ele almaktan kaçındığı duygu durumunun incelenmesi halini de alır. Bu da *felsefi kendini soruşturmayı* felsefi yapan ölçütlerden *felsefi kendini soruşturmanın* empirik bilgiyle ilişkilendirilmemesi gerektiği ilkesiyle çelişir. Çünkü bir kişinin inanış ve düşüncelerinin duygularıyla nasıl etkileştiği ve davranışlara etkisi empirik bir konudur. Dolayısıyla kişinin düşünce sisteminin duygularla etkileşiminin sonuçlarını ele alan bir kendini soruşturma saf bir *felsefi soruşturma* değildir.

O zaman, felsefi kendini soruşturmanın, aslında bir bakıma felsefi danışmanlık için, psikolojinin çalışma alanıyla kesişmeyecek, 'saf felsefi' konusu hangisidir? Bu sorunun cevabını Ran Lahav verir ve felsefi danışmanlığın kuramsal çatısı için önemli olduğuna inandığı ve diğer felsefi danışmanların

³¹ Elliot D.Cohen, *Logic, Rationality and Counseling*. The International Journal of Applied Philosophy, 1990 5, 1, 43-49; Elliot D.Cohen, *Philosophical Counseling: Some Roles of Critical Thinking*. R. Lahav and M. Tillmanns (eds.) Essays on Philosophical Counseling içinde (ss.121-131).Lanham 1995, Md.:University Press of America.

da çoğunlukla benimseyeceği kendi yöntemini açıklar.³² Bu aynı zamanda *felsefi kendini soruşturmanın* nesnesi olan üçüncü ana konusudur. Lahav'a göre, farklı yaklaşımlara sahip olsalar da, felsefi danışmanların uygulamalarında ortak bir nokta dikkati çeker. Lahav, aynı zamanda, *felsefi kendini soruşturmanın* nesnesi olarak kabul ettiği bu ortak noktayı, 'dünyagörüşü'³³ yorumu'nu, şu şekilde açıklar:

Öncelikle kişiye ait çeşitli davranışlar, tutumlar, duygular, seçimler, umutlar, planlar, yaşamdan ve başkalarından beklentiler gibi günlük yaşamın birçok yönü - hatta bunlar kişiler tarafından hiç düşünülmemiş bile olsa da- kişinin kendisi, dünyayı ve yaşamı ifade şekli olarak yorumlanır ve kişinin *dünyagörüşünü* oluşturur. Felsefi danışmanlık uygulamasındaki *felsefe yapma* sürecinin nesnesi işte danışanın bu *dünyagörüşüdür*. Kişisel *sıkıntı/sorunlar* kişinin *felsefi anlamasının* bir anlamda günlük yaşamda dışavurumdur. Bu bakımdan, kişinin *dünyagörüşü felsefe yapma* sürecinde taraflardan biri olarak görülebilir. Çünkü kişinin *dünyagörüşü* onun kendi felsefi görüşlerini dile getirmektedir. Böyle olunca da felsefi danışmanlık, kişinin, kendi ile kendi *dünyagörüşü* arasında *felsefe yapmasıdır*.³⁴

Lahav için *dünyagörüşü* bir şemsiye kavramdır. Felsefi danışman danışana, *dünyagörüşü* kavramı altında toplanan, danışanın yaşam biçiminde ifadesini bulan çeşitli anlamları ortaya çıkarmasına ve onun *dünyagörüşünde*, yaşadığı *sıkıntı/sorunların* kaynağı olabilecek alanları kavramsal çözümler yoluyla eleştirel biçimde gözden geçirmesine yardım eder. Dolayısıyla bir felsefi danışmanlık sürecinde *felsefe yapmanın* odağında kişinin *dünyagörüşünün* somutlaştığı kavramlar ve anlamlar dünyası vardır. Lahav, bu açıklamalarıyla aynı zamanda felsefi danışmanların çalışma alanının sınırlarını da çizmektedir. Lahav'ın felsefi danışmanlığın ana konusu olarak danışanın *dünyagörüşünün* çözümlenmesi felsefi danışmanlığı felsefi yapan en önemli ölçüt olarak kabul edilebilir.

Günlük hayatta sürekli olarak hem kendimiz hem de her yönüyle bizi kuşatan dünya-hayat hakkında yorumlar yaparız. Bu yorumlar aynı zamanda bizim, yaşama-dünyamızı nasıl kavradığımızın, kavramlaştırdığımızın da ifadesidir. Yalnızca düşüncelerimiz değil, hayattan beklentilerimiz,

³² Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* s. 259-278.

³³ Lahav'ın 'worldview' kavramının bu çalışmada 'dünya-hayatgörüşü' olarak yer alacağını daha önce belirtilmişti. Fakat Lahav'ın söz konusu olduğu yerlerde kavram, Lahav'ın kullandığı haliyle *dünyagörüşü* (worldview) olarak kullanıldı.

³⁴ Lahav, Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. s. 4-5.

yaptığımız planlar, umutlarımız, davranışlarımız, seçimlerimiz de dünyayla ilişki kurma, dünyayı yorumlama veya anlamlandırma yollarıdır.³⁵

Çok basitleştirerek örneklendirmek istersek, bir insanın kendini kalabalıklar tarafından hayranlık duyulan bir sporcu, pop şarkıcısı veya sanatçı olarak hayal etmesi, onun hayranlık duyulmaya verdiği önemi ve bunun onun için çok önemli olduğunun ifadesi olabilir. Benzer şekilde, kendini değersiz hisseden ve bundan acı çeken bir kişi, muhtemelen kendisi için biçtiği belirli kişisel değer standartlarının altında kaldığına inanmaktadır.³⁶ Daha genel olarak, her bir varoluş anında nasıl hissettiğimiz, nasıl davrandığımız veya ne düşündüğümüz, neyin doğru neyin yanlış, neyin iyi neyin kötü, neyin ahlaki veya neyin güzel olduğu, aşk, arkadaşlık, kariyer, evlilik, cömertlik, cesaret ve yaşamın her yanını kuran kavramlara getirdiğimiz tanımlarla yakından ilgilidir. Yaşamın her yönüne ilişkin kavrayışlarımız *dünya-hayatgörüşümüzü*, *felsefi anlamamızı* ve *alışılmış anlamamızı* (lived understanding) açığa vurur. İşte kişinin *dünya-hayatgörüşünü* veya *alışılmış anlamasını* felsefi olarak incelemek, bunların o kişinin yaşam-dünyasına yansıyan anlamını incelemektir. Dolayısıyla, felsefi danışmanlıkta söz konusu edilen felsefi kendini soruşturma danışanın *alışılmış anlamasını*, yani onun duyguları, davranışları, düşünceleri, umutları, arzuları ve bütün bir varoluşuyla dışa vuran dünyasını ortaya çıkarmaktır. Kişi günlük yaşantısında *alışılmış anlamasının* farkında değildir. Fakat bu farkında olmayış psikolojik anlamda bilinç dışı olmakla eş değildir. Alışılmış anlama ile ilgili olarak bilinmesi gereken en önemli husus alışılmış anlamının psikolojik bir süreç, bir mekanizma olmadığıdır.

Peki, Alışılmış anlama nedir? Alışılmış anlama bir insanın hayat karşısında aldığı tavrın, davranışlarının, düşüncelerinin anlamı, mantığıdır. İnsan bir olay karşısında bir tepki verir veya herhangi bir durumda şöyle veya böyle davranır ve bütün bunları kendince olması gerektiği gibi yapar. Kişiye davranışının ne olması gerektiği söyleyen ses onun *alışılmış anlamasıdır*. Onun bir tavrı, düşüncesi bize onun *alışılmış anlamasını* ele verir. İşte *felsefi kendini soruşturmanın* nesnesi, hedef aldığı üçüncü soruşturma alanı, bireyin

³⁵ Lahav buna “Hayatımızın çevresi” der; “Dünyam olarak inşa ettiğim dar, sınırlı alan.” Sıklıkla değişmez, sabit, katı duygusal ve davranışsal yapılar. İşe gideriz, planlar yaparız, heyecanlanır veya kızarız, sever veya nefret ederiz, fakat bütün bunları çoğunlukla gerçeklikle pek de ilişkisi olmayan bir bakış açısıyla sınırlarız. Bu noktada felsefe bizim bu dar çevreyi aşarak gerçeklikle daha sağlam ilişkiler kurmamızı amaçlar. (Lahav, R. 2008, Beyond our Perimeter. *Practical Philosophy*. Vol. 9. Society for Philosophy in Practice.)

³⁶ Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. s. 4-5.

alışılmış anlaması ve onun günlük yaşamda somutlaşan hali, kişinin *dünya-hayatgörüşü*dür. *Dünya-hayatgörüşü* çözümlemesi felsefi danışmanlığın kuramsal çerçevesi için büyük önem taşır ve hemen hemen bütün felsefi danışmanlarda farklı kavramlarla karşımıza çıkar. Psikolojinin alanına giren duygu durumlarını değil, felsefenin işi olan kavramları kendisine konu edinen felsefi danışmanlık için *felsefi kendini soruşturmanın* yöneldiği bu üçüncü konu onu psikolojik danışmanlık/psikoterapi ayıran, onu felsefi yapan noktalardan en önemlisidir. *Alışılmış anlamanın* neden psikolojik bir süreç gibi görülemeyeceğini, *felsefi kendini sorgulama* ile bir resim eleştirisi veya satranç oyununda oyuncunun yaptığı hamleler arasında yapılabilecek analogi ile açıklamak mümkün. Sanat eleştirmenin resimdeki farklı anlamları ressamın psikolojisini göz önünde bulundurmadan çözümlemesi veya satranç analistinin yapılan hamleleri oyuncunun zihninde olanlardan bağımsız değerlendirmesi gibi, felsefi danışman da danışanın psikolojik durumundan bağımsız olarak onun varoluşunda somutlaşan anlamların çözümlemesine yardım eder. Bir resimdeki fırça darbeleri, ressamın psikolojik sıkıntılarında bağımsız veya bunlar hiç hesaba katılmadan neşeli bir kompozisyon olarak betimlenebilir. Felsefi danışmanlar da bu anlamda sanat eleştirmenleri veya satranç analistleri gibidirler. Nasıl ki sanat eleştirmenleri veya satranç analistlerinin tual veya satranç tahtasından çıkardıkları anlamların kişinin zihninde her zaman psikolojik bir karşılığı olması gerekmediği gibi, felsefi danışmanlar da örneğin, kişinin bir endişesinin her zaman bir duygu durumuna bağlı olmadığını ileri sürerler.³⁷

Felsefi kendini soruşturmanın yöneldiği üçüncü alan *dünya-hayatgörüşü*, *alışılmış anlama* ve *felsefi anlama*³⁸, *ilk ilke (first principle)*, veya *sistem*, *kendi hakkındaki bilgi*, *yaşam-ilkesi*, *hayatı yönlendiren kavrayışlar* ve *yaşam soruları* gibi farklı kavramlarla karşımıza çıkar. Bir felsefi danışmanlık uygulamasında danışanın *dünya-hayatgörüşü*, *yaşam-ilkesi* veya *yaşam soruları* üzerinde felsefe yapılır. Yaşam normal akışında devam ederken yaşama ilişkin, örneğin, temel kabullerimizi sorgulamak ihtiyacı duymayız. Fakat ne zaman ki sorunlar ortaya çıkar, ilgili kavramsal örgüler de soruşturulmaya başlanır. Örneğin, çocuk sahibi olmak istememek bekar bir insan için sadece bir seçimdir ve sorun olarak düşünülmez ta ki bu kişi

³⁷ Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. s. 3-24;

³⁸ Lahav, *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. s. 3-24; Lahav, *What is philosophical in philosophical counselling?* s. 259-278; Ran Lahav, *Philosophical Counseling and Taoism: Wisdom and Lived Philosophical Understanding*. Journal for Chinese Philosophy 1996b, 23, s. 259-276.

evlenmeye karar verene kadar. O andan itibaren artık çocuk isteyen bir eş adayının varlığı ile bu sorun çıkaran bir kabul olup tartışmaya açılır. Çocuk, evlilik, anne veya baba olmak gibi kavramlar, tıpkı felsefenin kavramlarla hesaplaşmasında olduğu gibi, evlilik nedir? çocuk sahibi olmak nedir? gibi sorularla, bir bakıma bu kavramların anlamını soran hesaplaşma başlar. Tartışma kişiye özeldir, daha önce yapılmış deneysel bir sonuçtan bağımsız sadece danışana aittir. Kişide saklı olan, bilinçaltında olan ve empirik olanı değil, kişinin somut yaşamını, onun dünyayı ve yaşamı kavrayışı ile zaman içinde oluşan anlayışını kapsayan bu yaklaşım, söz konusu yaklaşımı uygulayan filozoflar tarafından aynı zamanda felsefi danışmanlık uygulamaları için uygun kavramsal ve kuramsal bir çerçeve olarak nitelendirilir. Ayrıca felsefi danışmanlıkla ilgili yaklaşımlar gözden geçirildiğinde, çok sayıda danışmanın çalışmalarında bu yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir.

Sonuç

Felsefe Danışmanlık, "felsefidir." Çünkü danışmanlık ediminin kendisi felsefe yapma üzerine kuruludur. Ahmet Arslan

... felsefeyi anlamaya çalışırken yapılması gereken en doğru davranış, tarih boyunca kendilerine filozof denilen kişilerin yaptıkları işin kendisine bakmak olacaktır... farklı zamanlarda yaşayan veya farklı amaçlarla farklı felsefeler üreten insanların yaptıkları işin kendisinde bazı ortak özellikler olduğu da gözlemlenmektedir."³⁹

der ve bundan hareketle bir felsefe tanımı yapar: "Felsefe, kendisini akla dayanan nedenlerle, gerekçelerle meşrulaştırmaya çalışan bireysel, eleştirel, refleksif, bütüncül ve tutarlı bir düşünme faaliyetidir."⁴⁰ Arslan'ın, bu felsefe tanımındaki bazı özellikler, felsefi danışmanlıkta gerçekleşen *felsefe yapma* edimiyle birebir paralellikler göstermektedir. Öncelikle yapılan felsefe bütünüyle özgündür, danışmana aittir ve böyle olmak bakımından da bireyseldir. Danışman, bu süreçte özerk bir birey olarak kendi felsefesini yapmaktadır. İkinci olarak, felsefenin kadim işi olan kavramlarla hesaplaşma, kavramların sorgulanma şekli eleştireldir. Danışan bu sorgulama üzerinden kendi kavram örgüsünü, kavramlara yüklediği anlamlar bakımından mantık dokusunu, akıl yürütmelerini, kendi anlamlar dünyasını eleştirel biçimde sorgulamakta, su üstüne çıkarmakta, kendisi için açık kılmaktadır. Bu

³⁹ Ahmet Arslan, *Felsefeye Giriş*, Adres Yayınları, Ankara, 2013, s. 29.

⁴⁰ Ahmet Arslan, *İlkçağ Felsefe Tarihi*, cilt: 1, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 23.

tanımdan felsefi danışmanlık adına çıkarılacak üçüncü benzerlik yapılan felsefenin bilinenden, aşikâr olandan hareket etmesidir. Bu özellik, ayrıca, felsefi danışmanlığın, saklı olanı araştıran psikolojik danışmanlıktan da önemli farkıdır. Şöyle ki tanımda geçen “akla dayalı nedenler”in felsefi danışmanlık uygulamasındaki felsefe yapma etkinliğinde karşılığı insanın bilinen deneyinden ve gözleminden hareket etmesidir.

Felsefi danışmanlığın onu “felsefi” yapan bir diğer özelliği ise bizatihi felsefi sorgulamanın nesnesidir. Farklı danışmanlarda, farklı isimlerle anılsa da, felsefi danışmanlıkta, alışılmış anlamanın dışı vurumu, bir başka ifadeyle, görünen yüzü olan olarak nitelendirilebilecek *dünya-hayatgörüştür*. *Dünya-hayatgörüştü* çözümlemesi bir bakıma felsefenin kadim işi olan kavramlarla hesaplaşmadır. Platon’un, Sokrates’in başrolde olduğu, örneğin, adalet, dindarlık veya ölçülülükle ilgili tartışmaların yer aldığı diyaloglarında da izlenen bu yol, Sokrates’in yüzyıllar ötesinden günümüz felsefi danışmanlarına önerdiği bir sorgulama ve düşünme yöntemidir ve felsefi danışmanların *dünya-hayatgörüştü* sorgulamasıyla özellikle de Sokrates’in sorduğu sorular, diyalogun seyri, soruların biçimi yönünden bire bir benzerdir.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. (2009). *İlkçağ Felsefe Tarihi*, cilt: 1, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 23.
- Arslan, A. (2013). *Felsefeye Giriş*, Adres Yayınları, Ankara, s. 29.
- Achenbach, G. (1995). *Philosophy, philosophical practice, and psychotherapy*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), *Essays on philosophical counseling* içinde (s.61-75). New York: University Press of America.
- Blass, R. (1996). *Philosophical counselling and Zen: On the possibility of Self transcendence*. *Journal of Chinese Philosophy*, 23, 277-90.
- Cohen, E. D. (1990). *Logic, Rationality and Counseling*. *The International Journal of Applied Philosophy*, 5, 1, 43-49.
- Cohen, E. D. (1995). *Philosophical Counseling: Some Roles of Critical Thinking*. R. Lahav and M. Tillmanns (eds.) *Essays on Philosophical Counseling* içinde (ss.121-131). Lanham, Md.: University Press of America.
- Jopling, D. (1996). *Philosophical counselling, truth and self-interpretation*. *Journal of Applied Philosophy*, 13, 297-310.
- Hadot, P. (1995). *Philosophy as a Way of Life*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Hadot, P. (2012). *Yaşam İçin Felsefe*. Çeviren: Kağan Kahveci, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Lahav, R. (1995). *A Conceptual Framework for Philosophical Counseling: Worldview Interpretation*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), *Essays on philosophical counseling* içinde (s. 3-24). New York: University Press of America.
- Lahav, R. (1996a). *What is philosophical in philosophical counselling?* *Journal of Applied Philosophy*, 13, 259-78.
- Lahav, R. (1996b). *Philosophical Counseling and Taoism: Wisdom and Lived Philosophical Understanding*. *Journal for Chinese Philosophy*, 23, 259-276.
- Lahav, R. (1997). *Philosophical Counseling and Existential Therapy: On the Possibility of a Dialogue between the Fields*. *Journal of the Society For Existential Analysis*, 9, 129-145.
- Lahav, R. (2001). *Philosophical Counselling as a Quest for Wisdom*. *Practical Philosophy*, 4, 1, 6-18.

- Lahav, R. 2008, *Beyond Our Perimeter*. Practical Philosophy. Vol. 9. Society for Philosophy in Practice.
- Mehuron, K. (2009). *Supervision and Case Notes in Philosophical Counselling Practice*. Philosophical Practice: Journal of the American Philosophical Practice Association, 4(2) 467-474.
- Mijuskovic, B. (1995). *Some reflections on philosophical counseling and Psychotherapy*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Eds.), Essays on philosophical counseling içinde (ss.101-120). New York: University Press of America.
- Prins-Bakker, A. (1995). *Philosophy in marriage counseling*. R. Lahav & M.d.V. Tillmans (Ed.), Essays on philosophical counseling içinde (ss.135-151). New York: University Press of America.
- Schefczyk, M. (1995) *Philosophical counselling as a critical examination of life-directing conceptions*. R. Lahav and M. Tillmanns (eds) Essays on Philosophical Counseling içinde (ss.75-84) Lanham: University Press of America.
- Schuster C. S. (1998). *On Philosophical Self-Diagnosis and Self-Help: A Clarification of the Non-Clinical Practice of Philosophical Counseling*. The International Journal of Applied Philosophy 12, 1, 37-50.
- Schuster C. S. (1999). *Philosophy Practice: An Alternative to Counseling and Psychotherapy*. London: Praeger
- Tuedio, J.A. (1998). *Philosophical Counseling As A Window On The Abstract Realities Of Everyday Life*. California State University , Stanislaus Philosophical Counseling as a Window bildirileri
- Uygur, N.(2006). *Bunalımdan Yaşama Kültürü*. İstanbul:YKY.
- Veening, E. (1994). Metalogue in philosophical counseling. Read at the First International Conference on Philosophical Counseling, The University of British Columbia. July, 1994.

FELSEFİ DANIŞMANLIĞI "FELSEFİ" YAPAN NEDİR?
İlker ALTUNBAŞAK

426